

Disputatio juridica de justitia et jure nona: quae est de principum constitutionibus

<https://hdl.handle.net/1874/235057>

DISPUTATIO JURIDICA
DE
JUSTITIA ET JURE,

N O N A.

Qua est de

Principum Constitutionibus,

Q V A M

Favente Deo Opt. Max.

S U B P R E S I D I O

Viri Clarissimi,

D. PAULI VOET, Juris in Illustri Aca-
demiâ Ultrajectinâ Professoris ordinarii.

Publicè ventilandam proponit

JOHANNES NADANYI Ungarus,

Ad diem 8. Decembris, horis locoque solitis:

ULTRAJECTI;
Ex Officinâ Johannis à Waesberge,
Anno cl^o l^o c^o lviiii.

D. GISBERTO VOETIO, Sacro S. Theologiæ Doctori acutissimo, ejusdemque facultatis in Alma Trajectensium Academia Professore celeberrimo. Ecclesiæ ibidem Pastori Vigilantissimo.

D. PETRO B. SZATHMARI, Ecclesiæ quæ Deo apud Patakinos colligitur administratori fidelissimo.

D. ANDREÆ S. TARPAL, In præfata itidem Ecclesiâ sedulo Verbi divini Ministro, Dominis sibi observandissimis.

NEC NON

Clarissimis magnique nominis Viris.

D. PAULO VOET, J. U. D. Ejusque Facultatis in Alma Trajectensium Academia Professore dignissimo, Camerae Vianensis assessori prudentissimo, Præsidi observando.

D. SAMUELI ENYEDI, M. D. expertissimo Scholæ Illustris Varadiensium Rectori, ibidemque Philosophiæ Professore acutissimo.

D. DANIELI VOET, L. A. M. M. D. Metaphysicæ & Logicæ in Illustri Trajectensium Academia Professori subtilissimo, singulis Præceptoribus sibi observandis, honorandis.

D. D. D.

JOHANNES NADANYI.

DISPUTATIO JURIDICA

DE

Constitutionibus Principum,

THESIS I.

Aboluta disputatione de *Lege Regiâ*, quâ Principi, etiam in se populus omnem potestatem concessit; adeoq; respublica olim libera in Monarchicum statum est conversa: explicandum superest, quæ nã hinc jura in Principem sunt translata. Certum equidem est, illa omnia jam esse Principis, quæ sunt potestatis supremæ. Princeps enim magistratus non est, verum supra magistratum, ut loquitur *Cujac. ad tit. de orig. jur.* Ut multa ei propria sint, atque peculiaria, quæ *regalia, majestatica*, dicta; jure magistratus nulli in imperio, post Principem competentia.

II.

Eo referri non incommode poterunt, legis-latoria potestas, interpretatio, dispensatio, legis strictæ moderatio, Privilegiorum concessio, asyloꝝ constitutio, litterarum morarioriarum tributio, restitutio famæ, legitimatio, natalium restitutio, ætatis lvenia, arrogatio, Ijuramenti relaxatio, aliquaque multa, moribus & generali consuetudine recepta. §. *sed & quod Principi. Instit. de Jur. Nat. Gent. & civil. l. 1. l. ult. Cod. de leg. l. 2. §. 18. Cod. vet. jur. Enucl. l. tanta. §. sed quia. de Confirm. Dig. -- l. 1. §. 2. D. Princip. constit. l. 1. §. Idque à Principe. D. de Aquâ Quot. & Æstiv. -- Sult. Instit. Qui sui vel alien. jur. tit. Cod. de his qui. ad stat. cons. -- l. quoties. Cod. de Precib. Imper. Offer. -- l. 1. §. eum qui. l. 10. §. 10. D. de Postul. l. 1. Cod. Sent. Pass. -- tot. tit. D. de Natal. Restit. -- l. 1. & 3. Cod. Qui ven. atar. impetr. -- l. 2. in princ. D. de Adopt. l. 6. Cod. eod. §. Imperatoris. Instit. eod. -- l. 38. in Princ. D. Ad Munic. D. ad c. unicum; Quæ sint Regalia. Merula Prax. civil. libr. 1. tit. 4. cap. 1. artic. 15. Sixtinus de Regalibus. Besold. ejusque frater, de lib. jur. ex libr. 1. P. num. 111. & seq.*

A 2

Verum

Verum tamen quia maxime Principis cernitur potestas, in ferendis legibus, abrogandisque, ideo ex professo, de jure à Principe constituto, agere decrevi. Eo nomine veniunt diversa, quæ generali appellatione *Placita*, & *Constitutiones*, appellantur: cum quod Principi placuit, legis habeat vigorem. Ut id tamen accipiendum sit de tali Principe, qui sic animum suum instituit, ut nihil velit, nisi quod justum, honestum, reipublicæ utile, atque salutare: cuique nihil lubeat, nisi quod liceat. Neque enim eum aliam à populo accepisse potestatem affirmare ausim. Præsertim cum Principem non in alios usus à Deo Reipublicæ datum esse testetur ipse Imperator. Et in super Principis auctoritatem à juris dependere auctoritate fateatur. l. 1. *D. de Princ. Constit. Arg. l. 2. D. eod. l. 4. Cod. de leg. l. 3. Cod. de Testam. Nov. 73. Hottom. ad S. 7. Inst. Jur. Nat. Gent. Civil. Balduin. comm. ad d. S. 7. Zoef. D. Constit. Princ. Perez. Cod. de leg. num. 4.*

IV.

Nec tamen omnia, quæ Principi placent, licet non iniqua sint, legis habent vigorem, nisi etiam Principi fuerit animus *παραδειγματικῶς* id est, quod ei visum fuerit, ut loquitur Alber. esse legem & legis habere vigorem. Adeoq; aliquid constituerit non temere aut temerarie, verum de consilii sui sententiâ. l. 8. *Cod. de leg. & const. Nov. Leon. 92. Cujac. Parat. Cod. rod. Alber. Gent. disp. de libr. jur. canon. p. mibi. 21. Baldum. loc. ante alleg. Merul. prax. civil. libr. 1. tit. 4. cap. 1. art. 11. 18. & cap. 4. artic. 1. Zyp. Jur. Pontif. Anal. Enarrat. libr. 1. tit. de Constit. p. 11. Perez. Cod. de leg. num. 4. Zoef. loc. alleg. num. 2. Tulden. tit. Cod. de leg. num. 3.*

V.

Placita vero Principum in specie, sunt Decretum, Edictum, Oratio, Mandatum, Rescripta, subscriptio, adnotatio, epistolæ, pragmatica sanctio, interlocutio. Decretum est sententia definitiva (de interlocutoriâ post modum agendum) causâ plene cognitâ, & partibus cominus constitutis à Principe inter easdem lata. Ut si in absentem lata sit, non statim vim legis generalis obtineat; eo quod magis ob partis contumaciam lata videatur, quam ob causæ ipsius iniquitatem. S. 7. *Instit. de Jur. Nat. Gent. Civil. l. 1. D. de Constit. Princ. l. 3. D. de His quæ in Test. delent. lule. in Princ. Cod. de legibus. Arg. l. qui repudiatis. 17. D. de Inoffic. Testam. Balduin. in Comm. S. 7. v. decrevit. Instit. de Jur. Nat. Gent. Besold. Oeconom.*

jur. tit. 3. & 4. libr. 1. D. num. 10. in comment. Bocer. Class. 1. Pand. disp. 3.
num. 22. 23.

VI

Edictum est, quod Princeps ordinarie spontaneo motu, quandoque etiam ad suggestionem alicujus constituit, & jubet ut fiat, atque generaliter observetur. Quasi legem aliquam novam, & jus novum constitueret. Cujus plerumque initium est; *Hac perpetua, vel, hac perpetua valitura lege sancimus.* Quod etiam edictum non sine consensu Senatus (in speciem scilicet alicujus libertatis) promulgari debet. l. 3. Cod. de leg. & Constit. l. hac edictali. Cod. de Secund. Nupt. -- l. 8. Cod. de leg. & const. l. 22 in fin. Cod. Sacros. Eccles. l. 1. in fin. Cod. Test am. Milit. Theoph. ad S. 7. Instit. de Jur. Nat. Gent. Horton. ibidem. vers. per epistolam constituit. Bocer. class. 1. disp. Pand. 3. num. 24. Wurmser. Nucl. jur. contr. libr. 1. tit. 2. contr. 5. num. 5.

VII.

Oratio est, (quæ abusive appellatur *epistola* in l. unic. in fin. D. Offic. Quæst.) cum Princeps modestius se gerens, quod ipse sua poterat statuere auctoritate, ultro ad Senatum refert, ut quod sibi placeret, S. C. confirmaretur. Unde etiam in jure celebrantur plurimæ Orationes Principum, Severi, Marci, Antonini, Adriani: quæ etiam quandoque Senatus-consulta appellantur. l. 8. Cod. de leg. & Const. -- l. 1. D. de Rebus eorum qui sub tut. l. cum hi. D. de Trans. l. divus. D. de Serv. fugit. l. pen. D. Ad Sen. Tertull. l. cum hic status. D. de donat. inter vir. & uxor. l. si & rem. S. illud. D. Petit. hered. -- l. item veniunt. S. pridie. D. eod. Balduin. comm. ad S. 7. vers. constitutiones appellantur. Inst. de Jur. nat. gent. civil. Cujac. Parat. Cod. de leg. & const.

VIII.

Mandatum est, Præceptum, sive monitum, sive jussum, quod certis personis à Principe datur, veluti præfectis & Procuratoribus, etiam illis, qui de negotio aliquo cognoscunt, vel illud exequentur. Taleque præceptum vulgo *Commissio* appellari solet. Neque nunciis, aut ministris, aut apparitoribus sine tali instrumento, credi solet, aut oportet. tot. tit. Cod. de Mandat. Princ. l. prohibitum. Cod. jur. fisc. l. neminem. Cod. Re milit. l. Prohibitorias. Cod. divers. offic. Cuiac. Parat. Cod. mand. Princ. Wurmser Nucl. jur. contr. libr. 1. tit. 2. contr. 5. 6. Christin. 2. decis. 64. Baldaxar de Angel. in Prato super 1. Cod. tit. 18. ad l. si quis unica, ubi & addit limitationes. vid.

Unde etiam Mandatum, quod ex scripto non constat, nullius est momenti, neque aliter probatur, nisi per scripturam; ut secretum si dicatur, non admittatur. *l. 1. Cod. de Mand. Princ. l. 5. in fin. D. de Jur. Fisc. Cujac. loc. cit. Tuld. comm. Cod. eod. num. 2. Christin. loc. cit.* Exceptis tamen nonnullis casibus, quibus & sine scripto mandatum valet. Ut si quis ex ore Principis se habere dicat. &c. *l. 2. Cod. Mand. Princ. Nov. 113. c. 2. nov. 17.* Quod etiam in Legatis obtinere censet Tuld. qui licet *credentia* litteras, uti loquuntur, exhibere teneantur; non tamen mandatum à Principe sibi scripto traditum proferre, ne arcanæ publicæ vel hostibus, vel aliis pandantur. *Tuld. in Cod. tit. de Mand. Princ. num. 3. per Paschal. de Legatis. c. 59.* Plura qui cupiat de Mandatis (quæ etiam vulgo *mandamenta* appellantur) deq; variis eorundem acceptionibus, divisionibus, adeat *Mindanum* prolixè differentem tract. *de Process. libr. 2. c. 1. & seq.*

Verum anxie hic quæsitum, utrum Principis *Mandato* indistincte sit parendum? Resp. Aut aliquid mandat, quod juri divino, atque naturali sit contrarium, quod conscientia non erranti ad versetur. Aut quod juri civili positivo atque mutabili repugnet. Si prius, nemo mortaliū Principis mandato tenetur auscultare. Ratio prima est, quod in concursu magis sit parendum Deo, quam homini. Idque ad exemplum & monitum apostolorum, aliorumque virorum piorum. *Act. c. 4. v. 19. c. 5. v. 29. Ephes. cap. 6. vers. 1. Coloss. cap. 3. vers. 22. 1. Petr. cap. 2. vers. 17. 1. Sam. cap. 22. vers. 17. Prov. cap. 8. vers. 15. & cap. 24. v. 21. Arg. Matth. cap. 22. vers. 21.* Ratio secunda est, quia tum Princeps foret terrori, non tantum malum, sed etiam bonum operantibus; contra Apostoli dictum *ad Roman. cap. 13. vers. 3.* Nec etiam foret Dei minister in bonum, & ad bonum. *d. cap. 13. vers. 4. & 6.* Ratio tertia est, quia leges divinæ & naturales sunt extra limites principatus, & supra Principem. Neque enim ullibi eas Deus Principi summisit. Ut in earum præjudicium nihil mandare possit. Quemadmodum nihil potest, contra naturam, pietatem, & bonos mores. Neque enim id velle credendus est Princeps, quod juste velle non potuit. Sic ut tali in casu mandatum nullius sit momenti. Quasi non concedenda tribuerit. Et quemadmodum extra territorium & imperii

perii metas jus dicenti, impunem non paretur; ira etiam sine vitio obsequium taliter mandanti denegari debet. *Arg. l. 35. Cod. inoff. Testam. l. 19. Cod. de Testibus. l. nepos Proculo. D. verb. Signif. Argum. S. 2. vers. neque enim. Instit. de Usufr. l. 23. in fin. init. & S. 1. Cod. de Nupt. l. 15. in fin. D. Condit. Instit. l. 1. Cod. de Pet. bon. subl. libr. 10. l. ult. D. de jurisd. Barbof. Princ. & loc. comm. ad litt. n. num. 38. 39. & seq. Tuld. Cod. tit. de divers. Rescript. num. 4. Perez. ad tit. Cod. de jure Fisci. Christin. vol. 1. decis. 130. num. 9. Schichard. de jur. Reg. Hebr. cap. 4. Theor. 14. p. 104. Danaus Ethic. Christian. libr. 2. cap. 12. Ames. Medull. Theol. libr. 2. cap. 17. num. 54. & seq. Et in explic. Analyt. ad 1. Petr. 2. vers. 13.*

Ut Sacrilegium nullo merito dicatur committi, ab iis, qui inquirunt, utrum Principis mandatum, aut jussum, sit licitum in conscientia, nec ne? Nisi quispiam vel jura civilia dissimulare velit, vel ipsos apostolos Christi sacrilegium commisisse, audeat asserere. Vel eandem Principi potestatem tribuere cupiat, quam canonistæ Pontifici Romano, quod cæleste habeat arbitrium, & quamvis animarum catervas ad inferos destruderet, non tamen licet inquirere an jure id faciat, aut cur hoc faciat? *Arg. l. 3. Cod. si minor se major. l. 3. Cod. si contr. jus. l. 10. Cod. de Jur. fisc. Gotefred. ad l. 15. D. cond. instit. ad nov. 105. c. 2. in fin. — Arg. dd. textuum scripturæ — c. quanto. de Transl. Episcop. ibidemque Gloss. c. si Papa. distinct. 40. Neque obst. l. 3. Cod. de Sacril. crim. Ibi quippe agitur de casu, quo Princeps aliquid absolute voluit, quod erat meri juris civilis, seu positivi, adeoque suberat Principis potestati, quales erant munerum largitiones, concessiones Privilegiorum, & quæ sunt plura alia Principi concessa. vid. l. 1. Cod. de Dom. & Prot. l. 1. Cod. Ut dignit. ord. lib. 12.*

Unde si Princeps quid mandet, (quod erat posterius distinctionis membrum) juri civili positivo & mutabili adversum, parendum quidem erit de jure, non tamen indistincte. Ratio est quia si quid Princeps contra jus partis mandaverit, censetur mandatum per sub & obreptionem esse impetratum. Aut si quid durius vel severius jussit, per 30. dies qui mandatum exequitur expectare poterit, & debet, quod sperandum bonum Principem de eâ severitate quid esse relaxaturum, ut nec hic sacrilegium committatur, si dubitetur, aut disputetur de Principis voluntate. Præsertim cum Principis auctoritas à juris pendeat auctoritate. *l. 2. l. ult. Cod. Si contr. jus vel util. l. 20. Cod. de pen. l. 4. in fin. Cod. de leg. & Constit.*

Re-

XI.

Rescriptum est, quando Princeps ad libellos præsentium, vel absentium Magistratum, judicum, privatorum, de jure consultantium respondet. Nam libellos litigatores Principi offerebant; quibus ipse de consilii sententiâ respondebat. Et Magistratus si quid obscurius, vel gravius ad se delatum esset, per litteras Principem consulebant; isque ad speciem sibi propositam responsum suum mittebat. Quod si Princeps per rescriptum præsentibus responderet, *Adnotatio*, & *Subscriptio* appellabatur. Si absentibus, *epistola*, seu *littera*. Quod si idem rescriptum, non de privatorum negotiis, sed officiorum, corporum, ordinum, & collegiorum causis, etiam nonnunquam ad judicum relationem, de consilii sententiâ, diligentius & diffusius emissum fuisset, *Pragmatica sanctio*, indigetabatur. l. 19. §. 9. D. loc. cond. l. 17. D. de Jur. Patron. - l. 3. D. de Testibus. l. 31. D. de Re jud. l. 7. D. de in integr. Restit. l. 4. in fin. princ. D. leg. commiss. - l. 1. §. 1. D. Constit. Princip. l. 9. §. 5. D. jur. & fact. ignor. l. 4. Cod. loc. cond. - l. 7. §. 1. Cod. de divers. Rescript. & Pragm. Sanct. Donell. 1. comment. cap. 9. Cujac. Parat. Cod. Divers. Rescript. in fin. & ad l. 2. Cod. de pet. bon. subl. libr. 10. vid. & l. 4. Cod. de domest. & Protect. libr. 12.

XII.

Quæsitum autem, utrum Principis rescriptum habeat vigorem legis universalis? Resp. Quia sæpissime rescriptum, ob particularem aliquam circumstantiam datur, & ad speciem certam est accommodatum, non videtur generalem continere juris definitionem. Nisi tamen Princeps voluerit, eam esse adinstar regulæ universalis. l. 2. Cod. de leg. & constit. Cujac. Parat. Cod. eod. Hilliger. ad Donell. 1. comment. cap. 9. alleg. per Besold. oiconom. jur. tit. 3. 4. libr. 1. D. ad num. 10. in fin. Zoes. D. de Constit. Princ. num. 4.

XIII.

Idem quod de *Interlocutione* dicendum; quando scil. Princeps, quasi inter aliud agendum, & loquendum, quid constituit. Quod enim in uno negotio ita prolatum, nihil præjudicat in commune. Non magis atque res judicata aliis nec nocet nec prodest. Nisi tamen satis appareat, hanc fuisse Principis voluntatem, ut ab omnibus in posterum idem servaretur. Forte, si ad senatum missa, ut confirmaretur; si edicti vocabulo nuncupata; si jussa divulgari; si inter alias ejus constitutiones relata.

l. 1. D. de Constit. Princ. l. 2. 3. Cod. de leg. & Constit. l. 9. §. 3. D. Quod Met.
caus. Balduin. ad §. 7. vers. decrevit. Instit. de jur. nat. Gent. & civil. Duaren tit.
D. de Princ. const. vid. Fabrum in Ration. ad d. l. 1. Connan. 1. Comm. 16. num.
3. Pacium 1. Enant. quest. 17. Zoef: D. de Princ. const. num. 7. VVurmser. Nucl.
jur. contr. libr. 1. tit 2. contr. 5. à num. 9. usque ad finem.

XIV.

Non omne tamen rescriptum à Principe impetratum valet; ne quidem
respectu illius negotii quod concernit. Quid si enim per sub & obreptionem
sit impetratum? Id est, tacitâ veritate, vel expressio mendacio.
Unde ut excutiat rescripti veritas, etiam à Sententiâ, interveniente re-
scripto lata, provocari poterit. Nisi tamen aliquo expresso, vel non ex-
presso, Princeps nihilominus rescriptum in gratiam partis concessisset.
Quod quale sit, arbitrio judicis est relinquendum, qui id ipsum suo com-
mittet examini. Unde etiam rescriptum à judice ratum est habendum,
quod moribus appellatur *interinatio*. l. 1. D. de Natal. Restit. l. pen. Cod. Si
contr. jus vel util. public. l. 7. Cod. de Divers. Rescript. & Pragm. Sanct. — Nov.
153. l. 1. §. 1. D. de Appell. l. 1. Cod. Eod. — l. 1. Cod. si contr. jus vel util. public.
Cravett. consil. 592. num. 7. 8. Christin. 2. decis. 22.

XV.

Unde quaesitum, utrum surreptio, vel obreptio in beneficiis aut Privi-
legiis, vitiet gratiam eorum quæ impetrata? Resp. quod ita. Mendax
enim precator careat impetratis oportet; & qui in leges impingit, ea-
rum beneficio censetur indignus. l. 2. l. 5. Cod. si contr. jus vel util. Public. Ar-
gum. l. 37. in fin. D. de Minor. Tiraquell. de Pæn. caus. 44. Schurf: consil. 7.
cent. 2. ablegati apud Tulden. Cod. si contr. jus. num. 5. ibidemque alii. Christin.
2. decis. 23. Baldax. de Angel super in Prato tit. Cod. si contr. jus. ad l. 1. 2. &
seq. Barbof. in coll. ad d. l. 5. vid. Martin. Vran. Tom. 1. consil. 19. num. 44. & seq.

XVI.

Non itidem valet rescriptum, si contra jus vel utilitatem publicam sit
impetratum. Nisi tamen eo non lædatur aut parum lædatur jus tertii, aut
expressâ clausulâ Princeps deroget juri communij de quo casulatus in se-
quentibus. Si Principis subnotationem, diem & consulem non habeat.
Sacrae tamen jussiones forte tantum desiderant subscriptionem Qua-
storis Palatii. Et generalia rescripta valent, in juris corpus relata, licet
diem & consulem, adscriptum non habeant. l. 3. l. 7. Cod. de Prec. Im-
per.

per. offer. l. ult. Coa. si contr. jus vel util. Publ. -- d. l. 2. 4. 7. Cod. de Precibus im-
per. offer. -- l. 4. 6. Cod. de divers. Rescript. -- Nov. 114. -- Justinian. in const. d.
Novell. Cod. fac. & de Justin. Cod. Conf. Bald. ad l. 3. Cod. de Prec. imper. offer.
Cujac. Parat. Cod. de Divers. Rescript. Bocer. class. 1. Disp. 3. P. Perez. Cod. Si
contra jus. Christin. 2. decis. 22. 23. Barbof. Collect. Cod. ad l. 1. de Prec. Imp. off.
Et ad. l. 6. Cod. de divers. Rescript.

XVII.

Non insuper valet rescriptum, si lite pendente vel post sententiam sit
petitum, exceptione ex jure novo adhibita. Si non sit adjecta clausu-
la: si preces veritate nitantur Quod tamen jure canonico secus est. Si
forte per rescriptum justitiæ secundum leges administratio tardetur, im-
pediaturve. Generaliter si impetratum super eo quod oblati Precibus
postulari prohibitum est. Nisi prohibitionis in rescripto facta sit men-
tio: tit. Cod. ut lite pend. Nov. 82. 113. -- d. Nov. 113. c. 1. l. 2. Cod. ut lit.
Pend. -- l. ult. Cod. de Divers. Rescript. -- c. 2. de Rescript. d. Nov. 113. -- l. 2. l. 5.
Cod. de Prec. Imp. offer. -- Cujac. Parat. Cod. hic. Cravett. consil. 502. num. 60.
& seq. & consil. 730. Tessaure. quest. Forens. libr. 1. quest. 4. Christin. vol. 2. de-
cis. 70. num. 3. 4. Tulden. Cod. Si contr. jus. num. 4. & ult. Baldaxar de
Angel. Pratum super Cod. tit. libr. 1. tit. 2. 3. ad l. 7.

Ponatur rescriptum aliquod esse impetratum, an exemplum ejusdem,
an potius authenticum judici insinuandum erit? Resp. Quod posterius
Affirmandum. Quid si post annum demum intentatum aut in si-
nuatum? Nihil obstat, quominus effectum sortiatur. Secus quam
obtinere volunt de jure canonico. Etiam distinguunt inter rescriptum
gratiæ & justitiæ. Quasi illud sit perpetuum, hoc annale l. 3. Cod. de di-
vers. Rescript. l. 1. Cod. de Fid. instrum. Christin. vol. 2. Decis. 78. num. 5. 6.
ubi addit limitationes. Baldaxar de Angel. in Prato ad tit. Cod. de Re-
script. l. 3. -- l. 2. Cod. de Divers. Rescript. l. 2. & ult. Cod. Theodos. eod. Perez.
Cod. hic. num. 4. Tulden. tit. Cod. eod. num. 2. Qui diss. inter jus can. & civ. non
admirat. vid. Christin. 2. vol. Decis. 78. 79. Bald. de Angel. libr. all. ad l. 2. Cod.
de Rescript. -- Christin. d. vol. decis. 77. num. 2. 3. & decis. 80. num. 3. & 6. Faber
Cod. libr. 1. tit. 12. defm. 6. Perez. loc. cit.

XIX.

Quid si error aliquis in litteris in constructione sit commissus, an re-
scriptum vitiabitur Resp. Si rescriptum in substantialibus sit legit-
mum

num, modicus ille defectus non tollet rescripti effectum, aut adferet ullum impedimentum. Idem quod dicendum, si vitium aliquod occurrat in latinitate: Præsertim cum rescripta plurima imperatorum ante aliquot secula illatinas contineant phrasas, & voces. Idem quod affirmandum de errore in nomine commisso. *l. 11. de fid. instrum. & Gloss. ibid. Arg. l. 1. §. 5. D. de Hered. instit. l. 7. l. 15. l. 24. Cod. de Testam. l. 21. Cod. de leg. Arg. dd. l. D. D. apud Panorm. in c. ad audientium manifestum. v. de Rescript. all. apud Spechan. diff. centur. 1. Quest. jur. 75. - Argum. l. antepen. D. de judic. l. in vindicationibus D. de Cont. Empt. l. si in nomine D. vers. Oblig. Martin. Uran. tom. 1. consil. 19. num. 32. & seqq.*

XX.

Quid si rescriptum Principis sit generale, an extendetur ad ea, quæ vel juri communi non congruenter, vel difficulter Princeps concederet? Respondeo, quia hoc respectu rescriptum Principis censetur esse stricti juris, verba ejus presse sequemur, nec ea supplicationi convenienter extendimus, ne quidem ex identitate rationis. Præsertim si ille casus, in quo eadem subest ratio, jure communi sit decisis. *l. 1. §. 5. & 10. l. 6. D. Ne quid in loc. Public. Bald. in l. 1. D. Constit. Princ. Alciat. 3. Præsumpt. 12. Cravett. consil. 172. num. 2. & 4. & cons. 387. & cons. 591. num. 77. & cons. 730. Faber in Cod. tit. de leg. & Constit. Barbof. coll. in l. 6. Cod. de Precibus Imper. offer. num. 3. & 5. Gotefred. in comment. ad d. l. 1. Christian. volum. 2. decis. 22. num. 4. ibidemque alii. Tulden. ad tit. Cod. si contr. jus. vel util. Public. num. 3.*

XXI.

Verum poteritne Princeps suo rescripto jus tertio quæsitum auferre? Respondeo, non id poterit nec debet, & ideo non præsumitur hoc voluisse, ut rescriptum quo tale quid, impetratum non valeat: quo tamen casu ratio status, publica utilitas hoc suadet, sic id facere debet, ut quod incommodi, vel damni suo rescripto dedit, vel intulit, alio quo commodo, vel utilitate compenset. *§. ult. vers. nec cuiquam hominum. Instit. de his qui sui vel alien. iur. l. 2. §. 5. & 10. D. Ne quid in loc. publ. l. id quod nostrum. D. de Reg. jur. l. 2. 3. & 7. Cod. de Prec. imper. offer. l. 10. Cod. de Sacrosf. Eccles. l. ult. Cod. de locat. Præd. civil. libr. 1. 1. 1. Reg. cap. 21. per. totum. Ezechiel. cap. 45. vers. 7. & seq. - l. 11. D. de Evict. l. Antiochensum. D. de Privil. credit. l. si quando. l. si adificia. Cod. de Oper. Public. - l. 15. §. 2. D. de Rei vind.*

dic. l. venditor. S. si constat. D. comm. Prad. l. 2. Cod. in quibus caus. serv. pro
pream. libert. Cravett. consil. 172. num. 3. & consil. 592. Fachin. 8. contr. 63.
Gail. 2. obs. 55. Anton. Gabriel. tract. de jure quas. nemini aufer. Christin. 1. de
cis. 130. Tholos. de Republic. libr. 6. cap. 13. num. 35. Faber distincte in Cod.
libr. 1. tit. 11. des. 1. ibidemque alii, & tit. 12. desin. 1. Bronchorst. Misc. contr. 1.
assert. 1. Zoef. D. de in jus voc. num. 16. & D. de Donat. num. 26. & 112. alios
qui quarit, adeat Barbof. in coll. Cod. l. 2. de Prec. imper. offer. num. 22. & ad
l. 6. Cod. si contr. jus.

COROLLARIA.

- I. **I**us Patronatus repugnat juri divino, nec jure & civili est
introducendum
- II. Libellus etiam post litem contestatamineodem judicio cor-
rigi ac mutari usque ad sententiam definitivam potest.
- III. Transigere super omni crimine capitali excepto adulterio
prohibitum non est.
- IV. Promissio presenti, & tacenti facta etiam in ejus commo-
dum non est pactum.
- V. In mutuo est, & non est alienatio.
- V. Pupillus sine tutoris auctoritate non obligatur.
- VI. Substitutio pupillaris ante institutionem valet.

F I N I S.

In laudem & Honorem

Generosissimi, ac ex verâ Nobilitatis prosapia Orti Iuuenis Doctissimi,

D. JOHANNIS NADANYI

PRæclarum est, nasci de stemmate nobilitatis
Quem, natura parens officiosa. facit;
Ast præclarior est longè, virtutibus illud
Nactum conspicuis excoluisse probè.
Virtus nam crescit, crescens exurgit in altum,
Fructibus innumeris hæcce referta viret:
Evehit, ad summumque exaltat culmen honoris,
Terrigenæ scandunt hâc mediante polum.
Ne tamen oblitis ad metam vergere cernar.
Expatiatu equis, contraho fræna mea.
Deneger haudoris patrii iuuenis Generose,
Regia progenies, digna parente tuo,
(Non mihi vera loqui pudor est, non, vera fateri,
Cum numeres longæ nobilitatis avos)
Præclaris natura a stirpe parentibus ortum
Te donis summis, Mirificisque tulit.
Nobilitatis eò clarâ virtute refulges,
Juris quod lancem rite tenere studes,
Dum tractanda sacris sumis venalia jura,
Ac fuscas pellis magnificè tenebras,
Ostendis quod Thespiadum sis chara propago,
Consecrando Altis quod genioque vales,
Iane decus patriæ Nadanyi, spatium ergo iuventæ
Musis consecres; sic tua fama viget.

Letus fundebat,

STEPHANUS F. TOLNAI.

A. D

942530

Ad Eundem.

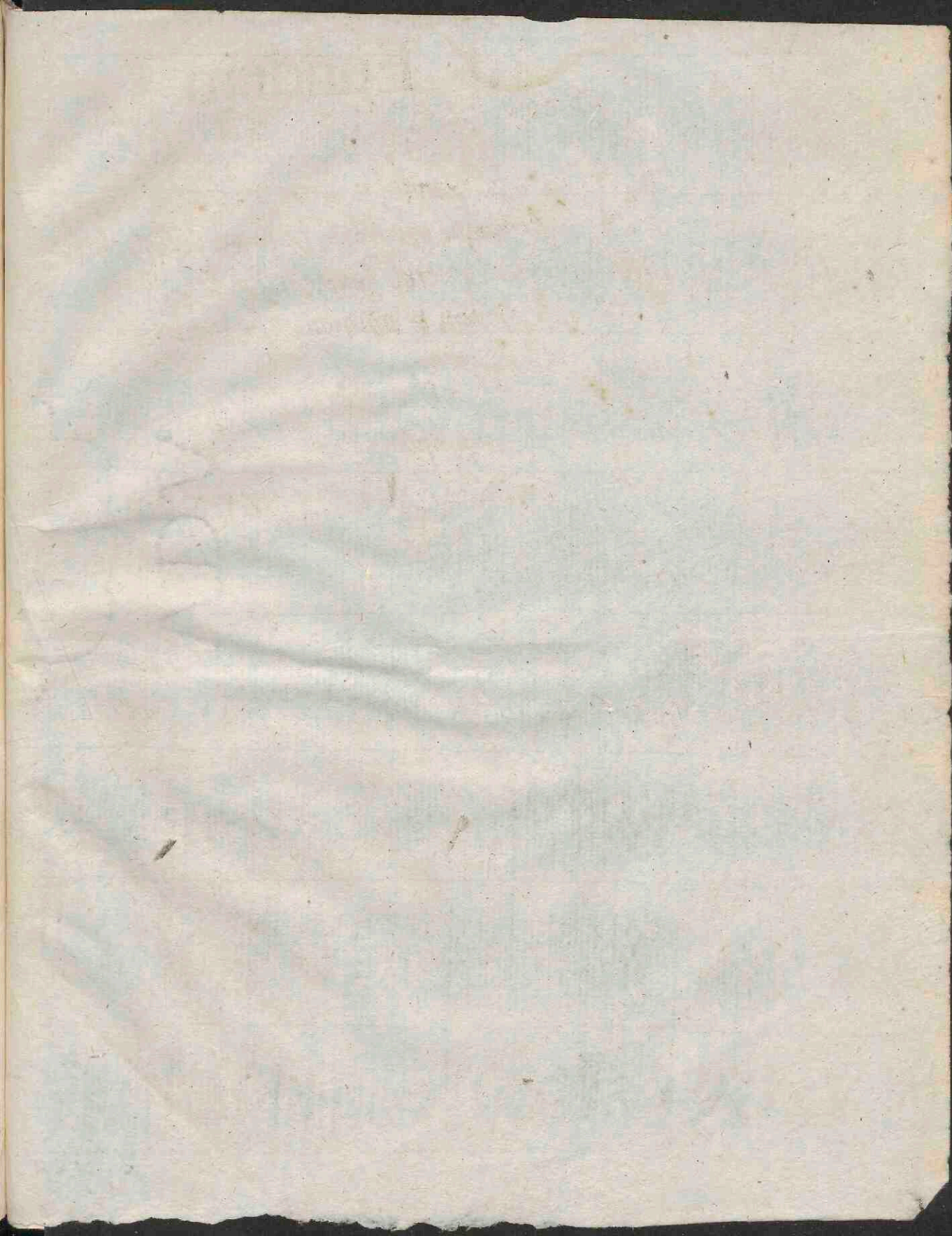
Non ego mendosas conor producere voces,
 Armaque pro rebus falsa movere probis.
 Dico quod teneo verbo generose sodalis
 Ingenii plenum te omnibus esse bonis.

L. M. Q.

Apposuit calamo currente

FRANCISCUS SZENDREI.

STEPHANUS F. TORNAL

e. 983

